บทที่ 6
วิธีแก้ไขความยากจนที่เสนอหรือที่ใช้กันอยู่

ในบทนี้เราจะได้พิจารณาถึงวิธีแก้ไขความยากจนวิธีต่างๆ ที่สำคัญๆ เท่าที่ได้ใช้กันมาแล้วหรือที่ได้มีผู้เสนอให้ใช้กัน เพื่อที่จะเปรียบเทียบกับข้อเสนอของ เฮนรี่ ยอร์ช ที่ให้เก็บภาษีที่ดินและพยายามยกเลิกภาษีอื่นๆ ว่าข้อเสนอใดจะมีคุณค่าควรแก่การนำมาใช้มากกว่ากัน (บางวิธีก็ใช้ประกอบกันไปได้)

1. วิธีการแบบคอมมิวนิสต์หรือสังคมนิยม[1]

คอมมิวนิสต์ถือหลัก "จากแต่ละคนตามความสามารถของเขา แก่แต่ละคนตามความจำเป็นของเขา"
เมื่อถือหลักดังนี้เสรีภาพของเอกชนก็มีอยู่ไม่ได้เพราะรัฐจะต้องบังคับให้ทุกคนทำงานเต็มความสามารถตลอดเวลาไป (ซึ่งอาจจะเป็นงานชนิดที่แต่ละคนไม่ชอบก็ได้) ไม่มีเสรีภาพที่จะหยุดพักหรือเลือกงานตามใจชอบ และให้ผลตอบแทนเฉพาะที่เห็นว่าจำเป็นตามสภาพของแต่ละบุคคล (ซึ่งแตกต่างกันไปได้)

และการที่คนเราจะทำงานโดยไม่ได้รับผลตอบแทนตามส่วนกับการลงทุนลงแรงก็ย่อมไม่ยุติธรรมและไม่มีเครื่องจูงใจให้ทำงาน แล้วชาติบ้านเมืองจะเจริญได้อย่างไร ?

ทรัพย์สินทั้งหลายที่เอกชนจะครอบครองก็ต้องขึ้นอยู่ที่รัฐบาลจะยินยอมให้เพียงใด

การจะหวังให้แต่ละคนทำงานเพื่อมนุษยชาติ โดยไม่หวังผลตอบแทนกันทั่วทุกคนไปนั้น ในสภาพปัจจุบันซึ่งมนุษย์ยังยากไร้อยู่มากมาย และเป็นผลให้เกิดความโลภขึ้นด้วยนั้น จะทำได้ก็แต่โดยวิธีบังคับ หากไม่มีความยากจนให้เห็น หากความโลภหมดสิ้นไปแล้ว นั่นแหละมนุษย์จะหมดห่วงกังวลต่างๆ และจะทำงานเพื่อสังคมเองโดยสมัครใจ

สำหรับระบบคอมมิวนิสต์ปัจจุบัน
ซึ่งยอมลดหย่อนจากหลักการเดิมมาเป็นรัฐให้ผลตอบแทนต่อบุคคลตามส่วนกับผลงานหรือผลผลิต (เพื่อให้เกิดแรงจูงใจทำงานตามสมควร) นั้น ผมยังมองไม่เห็นว่ารัฐจะแก้ไขปัญหาในเรื่องความเหลื่อมล้ำเกี่ยวกับการได้อยู่ได้ทำงานในที่ดินดีเลวผิดกันอย่างไร ถ้าไม่ใช้วิธีคิดหักราคาหรือค่าเช่าที่ดินไว้ด้วย

ยกตัวอย่างเช่น ร้านค้าร้านหนึ่งของรัฐในย่านชุมชนกับอีกร้านหนึ่งในชนบท ย่อมค้าขายได้ในปริมาณที่แตกต่างกันมาก ถ้าคิดรายได้ให้ตามส่วนกับปริมาณการขาย ทั้งผู้จัดการและพนักงานขายในย่านชุมชนจะได้มากกว่าผู้จัดการและพนักงานขายในชนบทแน่นอน
ชาวไร่ชาวนาซึ่งทำงานในพื้นที่แตกต่างกันก็จะได้ผลผลิตแตกต่างกัน ในเรื่องที่อยู่ก็เช่นเดียวกัน คนมีที่พักอยู่ใกล้ที่ทำงานใกล้ตลาดหรือชุมชนจะได้เปรียบเหนือผู้ที่อยู่ไกลวันยังค่ำ ถึงแม้จะมีรถโดยสารให้นั่งฟรีก็ตาม

อย่างไรก็ดี ข้อดีของคอมมิวนิสต์ก็มี เพราะการถือเอาที่ดินเป็นทรัพย์สินของรัฐนั้นเป็นการขจัดปัญหาสังคมไปได้ส่วนหนึ่ง

เว้นแต่ว่าวิธีนี้ขัดกับหลักเสรีภาพและไม่สามารถแก้ปัญหาได้จริงตามที่กล่าวแล้ว ระบบที่ดีจะต้องให้ประชาชนได้ทั้ง 2 สิ่ง คือ ทั้งเสรีภาพและความอยู่ดีกินดี

ในเรื่องที่ว่านายทุนกดขี่ขูดรีดชนชั้นกรรมาชีพนั้น ผมได้ชี้ให้เห็นในเรื่องกฎว่าด้วยวิภาคกรรม

---

[1] ความแตกต่างระหว่างคอมมิวนิสต์กับสังคมนิยมดูได้จากสารานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 5 หน้า 2834. ดร.ฉัตรทิพย์ นาถสุภา ในหนังสือ “ระบบเศรษฐกิจเปรียบเทียบ” พ.ศ.2512 เรียก “คอมมิวนิสต์” ว่า “สังคมนิยมบังคับ” บางท่านถือว่า “รัฐสวัสดิการ” เป็น “สังคมนิยม” ด้วย

แล้วว่านายทุนกับผู้ใช้แรงงานมีผลประโยชน์ที่จะต้องรักษาร่วมกัน

แต่เนื่องจากระบบทุนนิยมปัจจุบันก่อให้เกิดการเก็งกำไรเก็บกักที่ดิน ถ่วงการผลิต ทำให้ของแพง ทำให้ผลตอบแทนต่อแรงงานและทุนลดลง และทำให้มีงานน้อย คนหางานทำได้ยาก ซ้ำเจ้าของที่ดินยังแบ่งผลตอบแทนไปเป็นของตนได้มากเกินส่วน (เจ้าของที่ดินกับนายทุนอาจเป็นคนเดียวกันก็ได้ แต่ในการวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์เราจะต้องคิดแยกฐานะทั้งสองออกจากกัน)

นายทุนกับกรรมกรจึงต้องมาแย่งกันในส่วนที่เหลือซึ่งน้อยลง และนายทุนต้องรับหน้าอยู่ จึงทำให้ดูเหมือนนายทุนกลายเป็นผู้ขูดรีดกรรมกรไป นี่เป็นเพราะเราลืมนึกถึงปัจจัยที่ดินกัน

อนึ่ง

การไม่ยอมให้เอกชนลงทุนย่อมทำให้พลังการผลิตรวมทั้งความคิดริเริ่มสูญไปเปล่าเป็นจำนวนมหาศาล ซึ่งแรงงานก็จะมีงานทำน้อยลงด้วย เพราะการใช้แรงงานกับทุนเป็นของคู่กัน ผลก็คือการผลิตของกินของใช้รวมทั้งทุนสำหรับสังคมส่วนรวมไม่สูงขึ้นตามที่ควรจะเป็น

อย่างไรก็ตาม รัฐคอมมิวนิสต์หรือสังคมนิยมอาจใช้วิธีเอาเงินของราษฎรไปลงทุนได้ เพราะเมื่อราษฎรลงทุนเองไม่ได้ก็จะเอาเงินไปฝากธนาคารไว้ ซึ่งรัฐก็เอาจากธนาคารไปลงทุนต่อไปได้ ส่วนเงินนี้จะเรียกว่าบัตรแรงงานหรืออะไรอื่นก็คือสิ่งเดียวกันนั่นเอง

การประกอบกิจการโดยรัฐ หรือการโอนโรงงานและธุรกิจต่างๆ มาเป็นของรัฐแล้วจะช่วยเหลือประชาชนได้ผลเพียงไร สำหรับประเทศไทยขอให้ดูตัวอย่างรัฐวิสาหกิจขณะนี้เป็นเครื่องตัดสินก็ได้ แนวโน้มคือจะมีแต่การทำตนเป็นเจ้าขุนมูลนาย คอร์รัปชั่น เฉื่อยชา บริการเลว การงานก็ไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร และขาดทุน

ถ้าไทยจะเป็นสังคมนิยมก็คงจะล้มเหลวแบบพม่า

ระบบวางแผนส่วนกลางนั้น

แม้จะพยายามให้ดีอย่างไรก็จะไม่สามารถรู้รายละเอียดและผลิตสิ่งของสนองความต้องการของประชาชนได้ทั่วถึง ทั้งเป็นการทำให้ขาดความริเริ่มจากเอกชนจำนวนมากในสาขาต่างๆ หลากหลายที่จะหาของใหม่ๆ แปลกๆ มาเสนอสนองแก่สังคม ธรรมชาติมีกฎของตนเองที่เลอเลิศอยู่แล้ว สมองของมนุษย์ไม่อาจจะเทียบเทียมได้ในความพยายามที่จะปรับแต่งสังคมของมนุษย์เอง

ความยากจนเดือดร้อนที่มีอยู่ทุกวันนี้ เกิดจากการที่มนุษย์ไม่ยอมรับกฎธรรมชาติที่มีอยู่ หากปล่อยให้มีการปรับแต่งตามธรรมชาติ หรือคือใช้ระบบราคาตามระบบเสรีวิสาหกิจเอกชนแล้ว ความอยู่ดีกินดีของราษฎรและอารยธรรมย่อมจะขึ้นสูงกว่าดีกว่าการใช้ระบบวางแผนส่วนกลาง

ระบบวางแผนส่วนกลางควรใช้ประกอบไปด้วยเฉพาะเท่าที่จำเป็นจริงๆ เท่านั้น เปรียบประดุจร่างกายของมนุษย์ จิตใจจะสั่งงานเฉพาะแก่แขน ขา ปาก ตา และอื่นๆ บางอย่างเท่านั้น

อวัยวะที่อยู่นอกการควบคุมของจิตใจมีอยู่จำนวนมาก เช่น กระเพาะ ตับ ลำไส้ ไต ม้าม หัวใจ ฯลฯ และมีบางอวัยวะที่ทำหน้าที่ไปตามปกติโดยอัตโนมัติแต่ก็สามารถให้จิตใจสั่งงานหรือควบคุมได้ด้วย เช่น กล้ามเนื้อเกี่ยวกับการหายใจ เป็นต้น

กิจการที่รัฐบาลควรรับภาระดำเนินงานนั้น ควรจะเป็นเฉพาะกิจการขั้นพื้นฐานซึ่งจะอำนวยประโยชน์สุขแก่ราษฎร ป้องกันการเอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน และรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ซึ่งภาระหน้าที่เหล่านี้ก็นับว่ามีมากอยู่แล้ว เช่น การให้การศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือการศึกษาภาคบังคับ การปลูกฝังศีลธรรมอันดีงาม การให้ข่าวสาร การบริการความรู้ทั่วไปแก่ประชาชน การสงเคราะห์คนชรา หญิงม่าย ผู้พิการหรือผู้ไร้ความสามารถในการทำมาหาเลี้ยงชีพ การสงเคราะห์ผู้ประสบวิบัติภัย การป้องกันสาธารณภัย การควบคุมสภาพแวดล้อม การอนามัย การรักษาพยาบาล การป้องกันประเทศให้พ้นจากการรุกรานทั้งจากภายนอกและภายในประเทศ การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของประชาชนชาวไทย การควบคุมระบบเงินตรา การชลประทาน การสร้างถนนหนทางและการแก้ไขปัญหาการจราจร การปราบปรามโจรผู้ร้าย การฉ้อโกง การป้องกันการใช้กฎหมู่ การป้องกันการรวมหัวผูกขาดตัดตอนเอารัดเอาเปรียบต่างๆ การตัดสินหรือไกล่เกลี่ยกรณีพิพาท เป็นต้น

การกดขี่ขูดรีดหรือหาประโยชน์จากมนุษย์ด้วยกันโดยวิธีการที่เอารัดเอาเปรียบนั้นย่อมมีอยู่เสมอไม่ว่าในสังคมใด หากไม่มีวิธีการป้องกันแก้ไขที่ได้ผลเพียงพอ และหากคนเราบูชาเงินเป็นพระเจ้าและมีเหยื่อที่ตนสามารถจะเอาเปรียบได้ ผู้ที่จะตกอยู่ในฐานะเป็นเหยื่อให้ผู้อื่นเอาเปรียบได้ก็คือคนโง่หรือผู้ที่มีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่น ส่วนใหญ่ของบุคคลเหล่านี้ก็คือผู้ที่ยากจน ซึ่งเมื่อยากจนแล้วก็ทำให้ขาดการศึกษา อับปัญญา ไร้อำนาจ กลายเป็นเหยื่อของผู้มีเงิน มีปัญญาแต่ไร้หิริโอตตัปปะต่อไป

คนจนซื้อแพงขายถูก เพราะเวลาซื้อต้องซื้อผ่อนส่ง ซื้อก่อนผ่อนทีหลัง หรือซื้อทีละเล็กละน้อย ซึ่งพ่อค้าก็ย่อมจะคิดแพง ไม่เหมือนกับการซื้อทีละมากๆ ซึ่งจะมีส่วนลดให้ ส่วนที่ว่าคนจนขายถูกก็เช่น เอาไปจำนำแล้วหลุด เมื่อร้อนเงินมีของอยู่ก็รีบขายแม้จะได้ราคาต่ำ หรือใช้วิธีซื้อผ่อนส่ง มิใช่เพื่อเอามาใช้ แต่เพื่อเอามาขายในราคาถูกเป็นการหาเงินใช้ในยามฉุกเฉิน ชาวไร่ชาวนาจำต้องขายผลิตผลให้แก่ผู้เป็นเจ้าหนี้ในราคาต่ำ เจ้าหนี้หน้าเลือดมีสาเหตุมาจากความยากจนของคน

จริงอยู่ การขูดรีดรุนแรงบางอย่างอาจไม่มีในรัฐคอมมิวนิสต์หรือสังคมนิยม แต่การขูดรีดอื่นๆ ก็ยังมีอยู่ เช่น ถ้าจะเอาจักรยานไปซ่อม เจ้าของรถก็อาจจะต้อง “หยอดน้ำมัน” ให้แก่ผู้ซ่อมบ้างเพื่อจะได้จักรยานกลับคืนมาเร็วๆ มิฉะนั้นก็อาจต้องรอไปนานๆ และก็มิได้หมายความว่าคนในรัฐนั้นจะพ้นจากความยากจน ถึงแม้รัฐจะหางานให้ทำ (หรือคือถูกบังคับให้ต้องทำงานให้รัฐ) แล้วก็ตาม

ตราบใดที่ยังมีความยากจนให้เห็นตำตากันอยู่ตลอดไปทุกเมื่อเชื่อวัน ตราบใดที่ยังไม่มีเครื่องบ่งชี้ว่าความยากแค้นของมนุษย์โดยทั่วไปจะบรรเทาเบาบางลง ตราบใดที่ห้วงเหวแห่งความยากจนยังเปิดอ้ากว้างรอพร้อมที่จะรับเหยื่อคือผู้พลาดท่าเสียทีในการประกอบธุรกิจการง

านในโลกนี้ ตราบนั้นมนุษย์จะยังมีความกลัวต่อความยากจน แม้ผู้ที่รวยแล้วก็ยังกลัวจะต้องพลาดพลั้งยากจนลง ตราบนั้นมนุษย์จะตั้งหน้ากอบโกยหาเงินไว้เป็นสมบัติของตนเอง และเผื่อสำหรับลูกหลานเหลนต่อไปด้วย ยิ่งมากเท่าไรยิ่งดี ซึ่งเราเรียกกันว่าความโลภ ความโลภคือผลจากความกลัวจน ตราบนั้นมนุษย์จะยังบูชาเงินเป็นพระเจ้า ตราบนั้นเกียรติยศจะมีความหมายน้อยกว่าเงินตรา ตราบนั้นจะมีผู้ใช้เงินเป็นเครื่องมือแสวงหาอำนาจบารมีและพวกพ้องบริวารได้ ตราบนั้นจะยังมีการทุจริตคดโกง และตราบนั้นมนุษย์จะยังหาทางกดขี่ขูดรีดกันเอง

หากมนุษย์ไม่กลัวความยากจนเสียแล้ว เกียรติยศก็ย่อมจะสำคัญกว่าเงินตรา และจะไม่มีใครยอมไปเป็นลูกน้องเพื่อประดับบารมียังความยิ่งใหญ่ให้แก่ผู้อื่นหรือยอมเป็นเครื่องมือเพื่อประกอบกรรมอันชั่วช้าเดือดร้อนแก่ผู้อื่น เพื่อประโยชน์ของผู้หนึ่งผู้ใดโดยเฉพาะ

หากมนุษย์ไม่กลัวความยากจนเสียแล้ว มนุษย์ก็จะหยุดกอบโกยเงินทองชนิดที่ใช้ 10 ชาติก็ไม่หมดเพราะใครเล่าจะหาบน้ำไปด้วยทั้งหาบ ? หากรู้ว่าเพียงกระติกเดียวก็เพียงพอสำหรับการเดินทางไปถึงแหล่งน้ำแหล่งต่อไป

ความร่ำรวยล้นฟ้าจะไม่เป็นสิ่งน่าเกลียดน่ากลัวเหมือนในปัจจุบัน แต่ความพยายามตะเกียกตะกายที่จะให้ร่ำรวยเช่นนี้อาจจะกลายเป็นสิ่งน่าขำขันมากกว่า

โดยนัยนี้ ระดับศีลธรรมของมนุษย์ก็จะยกขึ้นสูง และโลกเราจะน่าอยู่กว่าปัจจุบันมาก

มนุษย์จะหมดห่วงกังวลบรรดาที่เคยมี แล้วก็จะเกิดน้ำใจเสียสละตั้งหน้าตั้งตาทำงานเพื่อประโยชน์ของสังคมส่วนรวมได้เองโดยไม่ต้องมีการบังคับกันตามวิธีการของคอมมิวนิสต์ ให้เสียทั้งเสรีภาพและความยุติธรรมและกำลังคนที่จะต้องมาคอยควบคุมบังคับกันเอง แต่ก็ให้ผลตามจุดประสงค์ของคอมมิวนิสต์ (และทุกลัทธิ) คือ ความสมบูรณ์พูนสุขทั่วหน้ากัน

การที่มนุษย์จะเลิกกลัวความยากจนได้ ก็คือเราจะต้องหาทางขจัดความยากจน ทำให้มนุษย์แน่ใจได้ว่าเมื่อเขาต้องการทำงานหาเงินเพื่อเลี้ยงชีวิต เขาก็จะสามารถหางานทำได้โดยมีรายได้ดีพอควร

วิธีการที่ดีที่สุดในการขจัดความยากจนย่อมไม่ใช่วิธีการแบบคอมมิวนิสต์หรือสังคมนิยม เพราะถึงแม้ระบบนายทุนเอกชนหรือเสรีวิสาหกิจในปัจจุบันจะยังมีข้อบกพร่องอยู่ก็ยังแสดงให้เห็นแล้วว่าเหนือกว่าระบบคอมมิวนิสต์ [2] ถ้าเราแก้ไขข้อบกพร่องอย่างถูกจุดเสียที่ฐาน ซึ่งจะทำให้มีความเป็นเสรีมากยิ่งขึ้น และเกิดความเท่าเทียมกันในสิทธิในธรรมชาติ หรือที่ดิน เราก็จะก้าวหน้าไปไกลกว่านี้อีกมากมายชนิดที่เป็นผลดีแก่ราษฎรโดยทั่วหน้ากัน

ถ้าเราไม่แก้ไขที่รากฐานเสียก่อนเช่นนี้ แต่กลับหันไปมุ่งขจัดความยากจนด้วยวิธีการอื่นๆ เช่น การคิดค้นทางวิทยาศาสตร์ การแนะนำอาชีพ โครงการฝึกอบรมอาชีพใหม่ การเพิ่มผลผลิตด้วยวิธีต่างๆ การสหกรณ์การเพิ่มประสิทธิภาพของรัฐบาล การระดมทุน การเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจ ฯลฯ วิธีการเช่นนี้ก็จะมีแต่ไปเพิ่มราคาหรือค่าเช่าที่ดิน และทำให้ค่าแรงต่ำลง

วิธีการต่างๆ เหล่านี้ไม่ใช่ของชั่วร้าย ตรงข้าม เป็นสิ่งดีงามอันควรแก่การสนับสนุน เงื่อนไขมีเพียงประการเดียว คือ จะต้องเก็บภาษีจากมูลค่าที่ดินอันเป็นผลจากวิธีการดังกล่าวมาเป็นของสังคมส่วนรวมและใช้เพื่อประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมด้วย วิธีการเหล่านั้นจึงจะเป็นผลดีแก่ส่วนรวมทั่วหน้ากัน มิฉะนั้นแล้วก็จะเป็นอย่างปัจจุบัน ซึ่งปรากฏว่าความยากจนกลายเป็นปัญหาที่หนักยิ่งขึ้นเรื่อยๆ สำหรับทุกประเทศ

ทุกประเทศได้พยายามแก้ไขความยากจนด้วยวิธีการต่างๆ แต่ขอให้ท่านคิดดูว่ามีประเทศไหนบ้างที่ได้รับผลสำเร็จสามารถแก้ไขความยากจนได้โดยเฉลี่ยทั่วหน้ากัน ?

สวีเดนและเดนมาร์ก ซึ่งใช้ลัทธิสังคมนิยมเสรีหรือระบบรัฐสวัสดิการที่คนไทยเรากำลังเห่อคิดจะตามอย่างกันอยู่นั้น ก็ปรากฏว่าพรรคที่เป็นสังคมนิยมได้คะแนนนิยมจากประชาชนน้อยลงไปทั้งสองประเทศ จนในที่สุดพรรคสังคมประชาธิปไตยในสวีเดนก็พ่ายแพ้การเลือกตั้งเมื่อ 19 กันยายน 2519 หลังจากที่ได้ปกครองมาถึง 44 ปี จริงอยู่ขณะนี้ในโลกนี้อาจจะถือได้ว่าสองประเทศนี้มีระบบเศรษฐกิจที่แก้ความยากจนได้ดีที่สุด แต่ก็ยังไม่ได้แก้ผลร้ายกันที่รากฐานโดยตรง จึงปรากฏว่ายังมีการว่างงาน ความยากจน ยังมีอาชญากรรม และปัญหาเด็กวัยรุ่นอยู่ไม่น้อยนัก

สังคมนิยมเสรีนี้เป็นสิ่งที่เรียกกันว่า “ทางสายกลาง” ระหว่างคอมมิวนิสต์กับนายทุน ซึ่งก็เลยทำให้ยังมีข้อบกพร่องที่ทั้งคอมมิวนิสต์และลัทธินายทุนต่างก็มีอยู่ นั่นก็คือ การคิดสับสนปะปนกันระหว่าง “ที่ดิน” กับ “ทุน” คอมมิวนิสต์โจมตีชนชั้นเจ้าของปัจจัยการผลิตทั้งสองนี้รวมๆ กันไปไม่มีการแยกประเภท ส่วนระบบนายทุนหรือเสรีวิสาหกิจปัจจุบันก็พยายามต่อสู้ป้องกันชนชั้นทั้งสองนี้ไว้รวมๆ กันไปไม่มีการแยกประเภทเช่นเดียวกัน (จริงอยู่ มีอยู่มากรายที่เจ้าของที่ดินและเจ้าของทุนเป็นบุคคลคนเดียวกัน แต่ในการคิดหาเหตุผลทางเศรษฐศาสตร์ เราจะต้องแยกฐานะความเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตที่ต่างกันออกจากกัน) สังคมนิยม “ทางสายกลาง” ก็เลยยอมให้เอกชนเป็นเจ้าของได้ทั้งที่ดินและทุน แต่ว่าได้เฉพาะรายย่อย ส่วนรายใหญ่ต้องโอนเป็นของรัฐ ทางสายกลางที่แท้จริงน่าจะได้แก่ระบบภาษีที่ดิน ซึ่งเปรียบเสมือนโอนปัจจัยการผลิตแต่เพียงปัจจัยเดียวเป็นของรัฐ คือที่ดิน ส่วนทุนจะมากน้อยเพียงใดยังคงยอมให้เอกชนมีกรรมสิทธิ์อยู่ แต่จะต้องหาทางกำจัดการผูกขาด

การสวัสดิการในสวีเดนและเดนมาร์กนับว่าดีจริง เช่น คนเจ็บป่วย คนชรา คนว่างงาน จะไม่อดตาย มีการรักษาพยาบาลฟรีอย่างดี แต่ถ้ารัฐให้สวัสดิการดีตั้งแต่เกิดลงเปลไปจนถึงตายลงหลุม (from the cradle to the grave) กิจการของรัฐก็จะต้องใหญ่โต มีเจ้าหน้าที่มาก เกิดคอร์รัปชั่นและระบบเจ้าขุนมูลนายมากขึ้น รัฐจะต้อง เข้ามาก้าวก่ายเสรีภาพส่วนบุคคลมากขึ้นและภาษีก็จะต้องสูงตั้งแต่เกิดลงเปลไปจนถึงตายลงหลุมเช่นเดียวกัน ซึ่งราษฎรของทั้งสองประเทศนี้ก็รู้สึกกันทั่วไปว่าตนต้องเสียภาษีแรงมาก เพราะรัฐบาลไม่มีทางได้เงินจากไหนมาทำ

---

[2] ผมหมายถึงความดีที่เหนือกว่าในเนื้อหาโดยแท้จริง มิใช่หมายถึงการที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์อาจได้เปรียบในการโฆษณาชวนเชื่อหลอกลวง หรือใช้กำลังอาวุธหรือเล่ห์กลต่างๆ เพื่อที่จะทำลายระบบนายทุน เปรียบประดุจภิกษุกับโจร ภิกษุอาจถูกโจรฆ่าเสียเมื่อไรก็ได้

สวัสดิการ นอกจากจะรีดเอาจากพลเมืองด้วยกัน และผมก็ได้กล่าวแล้วว่าภาษีที่เก็บจากการลงทุนลงแรงของแต่ละบุคคล เพื่อเอาไปบำรุงคนอื่นนั้นไม่ยุติธรรม ซ้ำยังทำให้ของแพงและถ่วงการผลิต แต่ถ้าเป็นการสวัสดิการโดยใช้ภาษีที่ดินซึ่งควรจะเป็นรายได้อันชอบธรรมของรัฐ (เพราะประโยชน์ของที่ดินไม่ได้เกิดจากการกระทำของแต่ละบุคคล) นั่นแหละ จึงจะเป็นการสมควรอย่างยิ่ง

เราต้องยอมรับความจริงข้อหนึ่งว่า คนเราเกิดมาไม่เท่าเทียมกัน สมองดีบ้าง ทึบบ้าง ร่างกายสมประกอบบ้าง ง่อยเปลี้ยบ้าง ความขยันขันแข็งความรู้สึกรับผิดชอบเอาใจใส่ในหน้าที่การงานก็ไม่เท่ากัน สิ่งเหล่านี้ขึ้นอยู่กับกรรมพันธุ์บ้าง สิ่งแวดล้อมบ้าง เป็นการยากที่จะวินิจฉัยว่าเป็นความผิดของเจ้าตัวหรือเปล่า และเป็นการยากที่จะช่วยให้ทุกคนเกิดความเท่าเทียมกัน
เราจะทำให้เกิดความเท่าเทียมกันได้ก็เฉพาะในเรื่องของโอกาส
ซึ่งระบบภาษีมูลค่าที่ดินจะเปิดโอกาสให้มนุษย์มีสิทธิ์เท่าเทียมกันในการใช้ที่ดินอันเป็นของธรรมชาติและเป็นรากฐานจำเป็นแก่การอยู่อาศัยและการประกอบอาชีพ การช่วยให้เกิดความเท่าเทียมกันในเรื่องอื่นๆ บางครั้งก็ไม่สมควร เช่น จะช่วยให้คนเกียจคร้านมีรายได้ฐานะเท่าเทียมกับคนขยันเป็นต้น
ทั้งในระบบปัจจุบันก็มิได้มีมาตรการที่ได้ผลแต่อย่างไรในการที่จะแก้ไขความไม่เท่าเทียมกันของมนุษย์เช่นที่กล่าวมานี้

อย่างไรก็ตาม สำหรับผู้ยากไร้มีความเป็นอยู่ต่ำกว่ามาตรฐานอันหนึ่ง (ตามที่จะคิดกำหนดขึ้น) ก็ควรจะได้รับการอุ้มชูจากรัฐ (หรือ คือ สังคมส่วนรวมนั่นเอง) แต่มาตรฐานที่กำหนดไว้นี้ก็ต้องระวังไม่ให้ดีเกินไปจนกลายเป็นเครื่องล่อใจให้คนไม่คิดช่วยตัวเอง
กลายเป็นภาระของสังคมที่จะต้องคอยอุ้มชูกันเรื่อยไป
ตัวอย่างในสิ่งที่ควรจะช่วยเหลือก็เช่นให้การศึกษาพื้นฐานที่จะออกไปประกอบอาชีพได้ตามสมควรและประพฤติตนเป็นพลเมืองดีของสังคม (การศึกษาภาคบังคับควรจะตรงตามความมุ่งหมายนี้ แต่ไม่ใช่ให้การศึกษาขั้นปริญญาฟรีโดยในการศึกษาภาคบังคับชั้นประถมกลับหาที่เรียนฟรีที่ดีพอสมควรไม่ได้)
เมื่อเจ็บป่วยก็ควรจะให้การรักษาพยาบาลฟรี
(แต่ก็ต้องระวังผู้ที่แกล้งทำเป็นป่วยเพราะได้อาหารฟรีและไม่ต้องทำงาน) มีการฝึกอาชีพให้ใหม่เมื่อต้องว่างงาน เช่น เมื่ออุตสาหกรรมในครอบครัวต้องพ่ายแพ้แก่เครื่องจักรกลในอาชีพเดียวกัน มีการสงเคราะห์คนพิการ หูหนวก ตาบอด ปัญญาอ่อน ฯลฯ

ข้อที่ควรระลึก ก็คือ ระบบภาษีที่ดินจะช่วยบรรเทาปัญหาต่างๆ เหล่านี้ส่วนหนึ่งลงไปโดยอัตโนมัติ การว่างงานจะลดลง ค่าแรงจะสูงขึ้น ช่วยให้ผู้ใช้แรงงานมีฐานะดีขึ้นโดยทั่วไป และมีความภาคภูมิใจที่สามารถยืนอยู่บนลำแข้งของตนเอง
ประสบผลสำเร็จทำมาหาเลี้ยงชีพเป็นที่พึ่งแก่ครอบครัวได้ โดยไม่ต้องรอรับ “รัฐสวัสดิการ” เหมือนขอทานอีกต่อไป
ถ้าพื้นฐานดีเสียแล้วการจะแก้ปัญหาส่วนที่เหลือก็จะพลอยง่ายขึ้นไปด้วย

ระบบภาษีมูลค่าที่ดินของเฮนรี่ ยอร์ช นี้คาร์ลมาร์กซ์เรียกว่า ที่มั่นด่านสุดท้ายหรือการต่อสู้ดิ้นรนเฮือกสุดท้ายของลัทธินายทุน (Capitalism’s Last Ditch) [3] แต่พวกทุนนิยมจำนวนมากกลับเรียกว่าเป็น “สังคมนิยม”
ส่วนเฮนรี่ ยอร์ช เองกล่าวไว้ในคำนำของหนังสือ Progress and Poverty ว่าสิ่งที่ท่านได้พยายามกระทำนั้นนับว่าได้ก่อให้เกิดความสอดคล้องต้องกันระหว่างอุดมคติของฝ่ายเสรีนิยมในเรื่องเสรีภาพและอัตบุคคลนิยม (Individualism) กับจุดประสงค์ของฝ่ายสังคมนิยมในเรื่องความยุติธรรมทางเศรษฐกิจ
“เป็นการเชื่อมสัจจะตามความคิดของสำนักสมิธ ----------

[3] จดหมายจากคาร์ลมาร์กซ์ถึงเพื่อนผู้หนึ่ง 20 มิถุนายน 1881 และตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ The People (นิวยอร์ก) 5 มิถุนายน 1892 อ้างถึงใน Steven B. Cord, Henry George: Dreamer or Realist ? (Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1965), p.201 อย่างไรก็ดี หนังสือ The Capital เล่ม 3 ของคาร์ลมาร์กซ์

(ซึ่งพิมพ์หลังมรณะ) ดูเหมือนจะเท่ากับเป็นการล้มเลิกหนังสือ The Capital เล่ม 1-2 และยกเลิกลัทธิคอมมิวนิสต์ไปด้วยในตัว เพราะในเล่ม 3 คาร์ลมาร์กซ์ได้กล่าวว่าที่จริงแล้วแรงงานกับทุนไม่มีความขัดแย้งกันถ้าแก้ปัญหาที่ดินได้ และนี่ทำให้เกิดข้อกังขาขึ้นมาว่าพวกที่อ้างตนเป็นสาวกของคาร์ลมาร์กซ์นั้นเหตุไรจึงยังคงเป็นคอมมิวนิสต์อยู่ ? และริคาร์โดกับสัจจะตามความคิดของสำนักปรูดองและลาซาล ให้รวมเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน"

ควรทราบไว้ด้วยว่า ในเดนมาร์กมีพรรคการเมืองพรรคหนึ่งชื่อ "พรรคยุติธรรม" (Retsforbund) มีนโยบายตามแนวความคิดของเฮนรี่ ยอร์ช คือ เก็บภาษีที่ดินเพิ่มขึ้น และลดภาษีอื่นๆ ลง

ถ้าท่านเข้าใจเรื่องราวที่ผ่านมาแล้วในสาระสำคัญ ท่านก็จะเห็นได้โดยอัตโนมัติว่าลัทธิ "ทุนนิยม" และ "แรงงานนิยม" จะต้องควบคู่ไปด้วยกันเสมอ และจะต้องเป็นปฏิปักษ์ต่อลัทธิ "ที่ดินนิยม" อยู่เองโดยธรรมชาติ คอมมิวนิสต์นั้นพยายามจะให้โลกกลายเป็น "แรงงานนิยม" แต่อย่างเดียวโดยเป็นปฏิปักษ์กับ "ทุนนิยม" จึงนับว่าขัดกับกฎเกณฑ์ธรรมชาติ ส่วนโลกเสรี (ตามที่เรียกกันในปัจจุบัน) ก็พยายามจะป้องกันลัทธิ "ทุนนิยม" และ "แรงงานนิยม" ไว้ด้วยกัน แต่ก็ยังไม่ยอมทิ้งลัทธิ "ที่ดินนิยม" จึงผิดจากหลักของธรรมชาติไปอีก ดังนั้นเราจึงได้เห็นว่าใน โลกปัจจุบัน ไม่มีประเทศใดสามารถแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจได้เป็นที่น่าพอใจเลย

(คำ "แรงงานนิยม" และ "ที่ดินนิยม" นี้ผมบัญญัติขึ้นมาเอง หมายถึงระบบที่ยอมให้เอกชนมีสิทธิในแรงงานหรือที่ดินตามลำดับ และได้รับผลตอบแทนจากการใช้แรงงานหรือที่ดินของตนได้เต็มที่หรือเกือบจะเต็มที่ โดยกฎหมายและระเบียบวิธีปฏิบัติต่างๆ ซึ่งรัฐกำหนดขึ้นนั้นเป็นผลเกื้อกูลแก่เอกชนผู้เป็นเจ้าของแรงงานหรือที่ดิน ที่ผมบัญญัติขึ้นมาดังนี้ ก็โดยถือหลักการแบ่งลัทธินิยมตามปัจจัยการผลิตทั้ง 3 ชนิด คือ ที่ดิน แรงงาน และทุน แล้วแต่ว่าลัทธิหรือระบบนั้นๆ จะสนับสนุนเอกชนเจ้าของปัจจัยการผลิตชนิดใด)

คาร์ลมาร์กซ์ได้กล่าวว่าโลกเราเปลี่ยนจากระบบเจ้าที่ดิน (Feudalism) ซึ่งในสาระสำคัญก็คือ "ที่ดินนิยม" มาเป็น "ทุนนิยม" แล้วจะต้องเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ระบบคอมมิวนิสต์ (แรงงานนิยม) ในที่สุด ซึ่งก็ดูเหมือนว่าจะมีผู้ซาบซึ้งในทฤษฎี Dialectic ที่คาร์ลมาร์กซ์เอาแบบมาจาก Hegel นี้กันมาก คือ ทฤษฎีสภาพที่เป็นอยู่ – แนวโน้มต่อต้าน - สภาพที่เกิดใหม่ (Thesis-Antithesis-Synthesis) โดยทั้งคาร์ลมาร์กซ์และผู้รับฟังมิได้ทันเฉลียวใจว่าโลกเรานี้ยังไม่เคยมีประเทศใดเป็น"ทุนนิยม" ที่แท้จริงเลย เพราะโลกเสรีตามที่เรียกกันในปัจจุบันมีลักษณะกึ่งทุนนิยมกึ่งที่ดินนิยมผสมกันอยู่ ถ้าหากเกิดระบอบ "ทุนนิยม" ที่แท้จริงขึ้นก็จะหมายถึงว่าได้เกิดระบอบ "แรงงานนิยม" ที่แท้จริงขึ้นด้วย แล้วเราก็จะได้เห็นว่าแนวความคิดของลัทธิคอมมิวนิสม์นั้นผิดพลาดไปอย่างไร

2. การแบ่งสันปันส่วนที่ดินและจำกัดขนาดการถือครอง

วิธีการนี้พอจะถือได้ว่าเป็นวิธีการที่ดี ซึ่งใช้มาแล้วในบางประเทศ เช่น อิหร่าน และไต้หวัน โดยเรียกว่า "การปฏิรูปที่ดิน" แต่ถ้าเทียบกับระบบภาษีมูลค่าที่ดินแล้ว ยังนับได้ว่าด้อยกว่าระบบภาษีมูลค่าที่ดิน เพราะการปฏิรูปที่ดินมีปัญหา คือ

ประการที่ 1 ความได้เปรียบเสียเปรียบเนื่องจากการได้ครองที่ดินดีเลวผิดกันจะยังมีอยู่ต่อไป ความได้เปรียบเสียเปรียบเนื่องจากการมีที่ดินมากน้อยผิดกันถึงแม้จะลดลงไปบ้างก็มิใช่ว่าจะหมดไปเสียทีเดียว และผู้ไร้ที่ดินก็จะยังคงมีอยู่ ซึ่งยังต้องเสียทั้งค่าเช่าที่ดินและภาษีอื่นๆ

(ปกติการปฏิรูปที่ดินนั้น
ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องมักจะถือว่าต้องรวมถึงการจัดรูปที่ดินและการปรับปรุงบำรุงดินรวมทั้งการทดน้ำด้วย
ซึ่งก็ต้องใช้ภาษีอากรจากราษฎรส่วนรวมอีกนั่นแหละ)

ประการที่ 2 การแบ่งสันปันส่วนที่ดินทำได้ไม่ทั่วถึง ส่วนมากจะทำกันเฉพาะกับที่นา แต่ถ้าหากจะให้คลุมถึงที่ดินในเมืองด้วยก็ดูจะยากมาก และจะกำหนดได้อย่างไรว่าครอบครัวหนึ่งควรมีที่ดินเท่าไร แต่ละครอบครัวก็ยังมีจำนวนสมาชิกมากน้อยผิดกันอีก ซ้ำจำนวนบุคคลในครอบครัวก็เปลี่ยนไปเรื่อยๆ จากการเกิด ตาย แต่งงาน ย้ายที่อยู่ที่ทำกิน ถ้าจะให้ยุติธรรม ก็คงจะต้องมีการแบ่งสันปันส่วนที่ดินกันใหม่เรื่อยๆ ไป

ประการที่ 3 รัฐบาลจะต้องชดใช้เงินสำหรับการบังคับซื้อจากเจ้าของที่ดินรายใหญ่ๆ ข้อนี้จะกระทบกระเทือนถึงราษฎรส่วนรวมในรูปของภาษี
ไม่ว่าการใช้เงินบังคับซื้อนั้นจะใช้พันธบัตรหรือให้เป็นหุ้นของ
รัฐวิสาหกิจหรืออื่นๆ ถ้าจะไม่ให้ราษฎรได้รับความกระทบกระเทือนมากก็ต้องค่อยทำค่อยไป ซึ่งจะต้องใช้เวลานาน

ประการที่ 4 ปัญหาการกำหนดที่ดินที่จะบังคับซื้อ การตั้งราคาบังคับซื้อ และการตั้งราคาขายให้แก่ผู้ไร้ที่ดินจะยุ่งยาก เช่นเดียวกับที่เคยเป็นมาเรื่อยๆ ในการชดใช้ค่าที่ดิน ค่ารื้อถอน ค่าพืชผล เมื่อรัฐบาลตัดถนนหรือทำอ่างเก็บน้ำ รัฐบาลจะต้องหาทางป้องกันให้ดี (ซึ่งยากมาก) เพื่อมิให้เกิดคอร์รัปชั่นร่วมมือกันระหว่างเจ้าของที่ดินกับเจ้าพนักงานในการประเมินค่าชดใช้ให้สูงกว่าที่ควร การกำหนดตัวผู้จะมีสิทธิเช่าซื้อก่อนหลังก็เป็นเรื่องยาก

ประการที่ 5 มีปัญหาว่า ชาวนาส่วนหนึ่งจะไม่มีความสามารถพอที่จะจ่ายเงินค่าเช่าซื้อที่ดิน ทั้งจะต้องหาวิธีการไม่ให้ผู้ได้รับที่ดินไปแล้วต้องสูญเสียกรรมสิทธิ์ไปอีก อย่างไรก็ตามวิธีไม่ให้กรรมสิทธิ์เด็ดขาด คงให้เฉพาะสิทธิทำกิน และห้ามขายหรือโอนที่ดิน นับเป็นสิ่งจำกัดเสรีภาพและยังเป็นอุปสรรคต่อการเปลี่ยนมือจากผู้ที่ไม่ปรารถนาจะประกอบอาชีพ ณ ที่นั้นอีกต่อไป ซึ่งอาจเป็นด้วยความไม่ชอบหรือไม่ถนัด หรือเห็นลู่ทางอื่นที่ดีกว่า จึงเรียกได้ว่าเป็นการขัดขวางการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต

ประการที่ 6 การจำกัดขนาดการถือครองเป็นการทำให้เสียสิทธิเสรีภาพ และทำให้เสียประสิทธิภาพในการใช้เครื่องจักรกลซึ่งเหมาะสมสำหรับทำไร่นาขนาดใหญ่เท่านั้น
และยังสงสัยอีกข้อหนึ่งว่าหากผู้หนึ่งผู้ใดมีที่ดินหลายผืนอยู่อำเภอนี้บ้าง จังหวัดโน้นบ้าง รัฐบาลจะตรวจพบได้ง่ายๆ ไหม ?

ประการสุดท้าย รัฐบาลจะต้องตั้งหน่วยงานขนาดใหญ่สำหรับดำเนินการนี้ เป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณและทรัพยากรมนุษย์

3. การควบคุมค่าเช่า

การควบคุมค่าเช่าเป็นการแก้ที่ปลายเหตุ
และควบคุมได้เฉพาะที่ดินซึ่งผู้หนึ่งเช่าจากอีกผู้หนึ่งเท่านั้น ไม่ใช่เป็นการแก้ปัญหาที่ดินของส่วนรวมทั้งหมด

ค่าเช่าที่ดินควรเป็นของสังคมส่วนรวม นำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม ไม่ใช่ให้เจ้าของที่ดินได้ไป
และก็ไม่ใช่ว่าจะให้ใครมาใช้ประโยชน์จากที่ดินได้โดยเสียค่าเช่าต่ำกว่าที่ควรหรือไม่เสียเลย

ข้อเสียของการควบคุมค่าเช่า คือ อาจทำให้เจ้าของที่ดินเก็บที่ดินไว้เฉยๆ ไม่ยอมให้เช่า ทำให้พลังการผลิตของประเทศสูญไปเปล่า
และผู้จะเช่าภายหลังเพื่อประกอบอาชีพหรือเพื่ออยู่อาศัยก็เลยพลอยเดือดร้อน หาเช่าที่ดินไม่ได้ ทำให้เกิดการว่างงานเพิ่มขึ้น และรัฐบาลก็จะต้องสร้างอาคารสงเคราะห์เพิ่มขึ้น
สำหรับผู้เช่าอยู่แล้วเมื่อมีเหตุผลสมควรจะย้ายก็ไม่ได้ย้ายเพราะหาเช่าที่ดินใหม่ได้ยากและเพราะเสียดายที่ดินเก่าซึ่งเสียค่าเช่าต่ำ

สำหรับเจ้าของที่ดิน
ถ้าต้องการขายที่ดินเพื่อเอาเงินไปใช้หรือลงทุนหรือต้องการทำประโยชน์อื่นในที่ดิน
ก็จะไม่สามารถขายหรือทำประโยชน์ในที่ดินนั้นได้ ซึ่งก็จะไปเข้ากรณีทำให้ที่ดินไม่ได้ใช้ประโยชน์ตามที่ควร นับเป็นการสูญเสียพลังการผลิตไปอีก

เจ้าของที่ดินเองอาจหลบเลี่ยงการควบคุม เช่นเก็บแป๊ะเจี๊ยะ หรือให้ผู้จะเช่าทำสัญญากู้เงินโดยที่ไม่ได้กู้จริง ถ้าเป็นที่นาก็อาจใช้วิธีจ้างคนทำนาแทนการให้เช่า

ดังนั้น การควบคุมค่าเช่าจึงควรใช้เฉพาะเมื่อเกิดภาวะคับขันเท่านั้น

4. **การเก็บภาษีเสริมที่ดิน**

วิธีการนี้เคยเป็นข่าวอยู่พักหนึ่งว่าทางการคิดจะเรียกเก็บ แต่แล้วก็เงียบหายไป ตามความคิดนี้ ดูต้องการจะเก็บภาษีจากผู้ถือครองที่ดินซึ่งอยู่ริมถนนที่ตัดใหม่
โดยถือว่าการตัดถนนของรัฐบาลทำให้ราคาที่ดินสูงขึ้น
เป็นประโยชน์แก่เจ้าของ เข้าใจว่าภาษีนี้จะเก็บโดยการประเมินพิเศษ

ข้อดีของวิธีนี้คือความยุติธรรม เมื่อรัฐเป็นผู้ทำให้ราคาหรือค่าเช่าที่ดินสูงขึ้น ส่วนที่สูงขึ้นนั้นก็ควรเก็บนำกลับไปสู่รัฐ เพื่อใช้ทนุบำรุงสังคมส่วนรวม

ข้อเสีย ก็คือ ราคาที่ดินซึ่งสูงขึ้นนั้นมิใช่จะสูงขึ้นเฉพาะริมถนน (ซึ่งจะถือระยะเท่าไรจากถนนก็ยังไม่ทราบ) แต่ราคาซึ่งสูงขึ้นนั้นจะค่อยๆ ลดหลั่นกันลงไปตามลำดับที่ดินซึ่งอยู่ห่างจากถนนมากราคาก็สูงขึ้นน้อยหน่อย การเก็บภาษีก็ควรจะให้ทั่วถึง คือไม่ใช่เก็บเฉพาะจากที่ดินริมถนน

การเก็บภาษีนี้ไม่ควรจะเรียกเก็บครั้งเดียว
แต่ควรจะเก็บเป็นรายปีโดยถือเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับภาษีบำรุงท้องที่
เพราะผลประโยชน์จะเกิดแก่เจ้าของที่ดินเรื่อยๆ ไป ถ้ารวบยอดเก็บก่อนจากเจ้าของที่ดินครั้งเดียวมากๆ ก็จะเดือดร้อนแก่เจ้าของที่ดิน

5. **การเก็บภาษีเก็งกำไรที่ดิน**

นักเศรษฐศาสตร์ท่านหนึ่งได้เสนอว่าการเก็งกำไรที่ดินเป็นผลร้ายทำให้เกิดความเสียหายต่อประเทศ และก่อความเดือดร้อนยากจน จึงเสนอให้เก็บภาษีเก็งกำไรที่ดิน โดยเก็บเมื่อมีการขายที่ดิน และคิดเฉพาะจากกำไรที่ได้ โดยยอมให้คิดหักการเสื่อมค่าของเงินตราด้วย
นักเศรษฐศาสตร์ท่านนี้เห็นว่าวิธีการนี้จะช่วยป้องกันมิให้มีผู้ซื้อที่ดินเก็บไว้เพื่อหวังขายเอากำไรภายหลัง

และเห็นว่าวิธีนี้จะช่วยป้องกันการหลบเลี่ยงภาษีได้ในตัวเอง กล่าวคือ เมื่อคิดภาษีจากกำไรในการขายที่ดิน (ผลต่างระหว่างราคาขายกับราคาที่ซื้อมา) ผู้ซื้อก็จะไม่ยอมให้ผู้ขายแจ้งแก่เจ้าพนักงานว่าขายในราคาต่ำ เพราะมิฉะนั้น ตนเองจะถูกเก็บภาษีมากถ้าขายต่อในภายหลัง

บทความของท่านผู้นี้ประทับใจผมมากในเรื่องผลร้ายของการเก็งกำไรเก็บกักที่ดิน แต่ผมไม่คิดว่าวิธีการของท่านจะได้ผล

ประการที่ 1 ถ้าจะคิดหักการเสื่อมค่าของเงินตราจริง ก็จะเป็นการยุ่งยาก

ประการที่ 2 สมมติว่าได้ผลในตัวเองในการป้องกันการหลบเลี่ยงภาษี ภาษีนี้ก็จะเป็นตัวถ่วงการซื้อขายที่ดิน ที่ดินซึ่งน่าจะได้รับการทำประโยชน์อาจจะถูกทิ้งร้างไว้ต่อไป เพราะเจ้าของกลัวเสียภาษีมากจึงไม่ยอมขายง่ายๆ นับได้ว่าทำให้พลังการผลิตของชาติสูญไปเปล่า ฉะนั้น เราควรจะกระทำในทางตรงกันข้ามเพื่อก่อให้เกิดความคล่องตัวในการซื้อขายแลกเปลี่ยนกรรมสิทธิ์ที่ดินเพื่อให้เกิดโอกาสที่ที่ดินจะได้รับการใช้ประโยชน์มากขึ้น

ประการที่ 3 ไม่ได้ผลจริงในการป้องกันการหลบเลี่ยงภาษี เช่น ผู้ขายอาจเกี่ยงให้ผู้ซื้อเป็นฝ่ายชำระภาษี หรือถ้าจะให้ผู้ขายชำระภาษีก็ขอขึ้นราคาชดเชย ผู้ซื้อก็จะต้องยอมให้ผู้ขายแจ้งแก่เจ้าพนักงานว่าขายที่ดินนั้นในราคาต่ำ โดยหวังว่าเมื่อถึงเวลาที่ตนขายบ้างก็จะแจ้งราคาขายต่ำๆ เช่นเดียวกัน

ประการที่ 4 หากยอมให้มีการคิดหักค่าสิ่งก่อสร้างหรือค่าปรับปรุงบำรุงดินได้ด้วย ก็จะคิดหักกันมากกว่าความเป็นจริงเพื่อหลีกเลี่ยงให้ชำระภาษีนี้น้อยลง

ประการที่ 5 ภาษีนี้ไม่มีผลในการป้องกันการสะสมที่ดินไว้เป็นสมบัติส่วนตัวหรือเพื่อเป็นมรดกแก่ลูกหลาน โดยที่ดินเหล่านั้นถูกทิ้งร้างอยู่เฉยๆ ไม่ได้รับการใช้ประโยชน์ เพราะระหว่างที่ถือครองอยู่นั้นไม่ต้องเสียภาษีหรือถึงเสียภาษีบำรุงท้องที่ในปัจจุบันก็เสียเพียงเล็กน้อยมาก

6. **การเก็บภาษีสูงสำหรับที่ดินไม่ใช้ประโยชน์**

วิธีการนี้แก้ปัญหาการเก็งกำไรที่ดินไปได้บ้าง ซึ่งถ้าไม่สามารถหาวิธีอื่นที่ดีกว่าได้เราก็ควรพอใจ

ข้อบกพร่องของวิธีนี้ คือ การตัดสินกำหนดลงไปว่าที่ดินไม่ใช้ประโยชน์มีลักษณะอย่างไร เช่น ที่ดินในเมือง 1 ไร่ ปลูกมะพร้าวไว้มุมละ 1 ต้น จะถือว่าทำประโยชน์หรือไม่ ? ที่นา 50 ไร่ ใช้เพาะปลูกห่างๆ หรือใช้เพียง 25 ไร่ ใครจะไปตรวจสอบและตัดสินว่าอีกครึ่งหนึ่งไม่ได้ทำประโยชน์โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าปลูกต้นตาลไว้ด้วย ?

วิธีแก้ไขข้อบกพร่องนี้ คือ ระบุลงไปเลยว่าที่ดินในเมือง ที่ดินนอกเมือง ถ้ามีเกินเท่านั้นๆ ก็ต้องเสียภาษีสูง แต่ก็ยังมีที่ดินซึ่งอยู่กึ่งกลางระหว่างนอกเมืองกับในเมืองอีกหลายชั้น การแบ่งเช่นนี้จึงหยาบมาก ถึงแม้จะแบ่งตามเขตสุขาภิบาล เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง เทศบาลนคร ก็ยังถือได้ว่าหยาบมากอยู่ดี ซ้ำถ้าครอบครัวหนึ่งมีหลายคนก็อาจแบ่งกันถือกรรมสิทธิ์เพื่อหลีกเลี่ยงภาษี

ปัญหาอีกข้อหนึ่ง คือ ถ้าทำประโยชน์ในที่ดินแล้วก็ไม่เสียภาษีนี้ แต่กลับต้องไปเสียภาษีอื่นๆ แทน เช่น เสียภาษีเงินได้ภาษีโรงเรือนเพิ่มขึ้น จึงดูขัดแย้งกันชอบกลอยู่

ข้อสุดท้าย

คือวิธีนี้ไม่ได้แก้ปัญหาความได้เปรียบเสียเปรียบจากการได้ครอบครองที่ดินดีเลวผิดกัน

7. การกำหนดค่าแรงขั้นต่ำ และการประกันราคาพืชผล

การกำหนดค่าแรงขั้นต่ำ

ตามเหตุผลที่อ้างกันก็เพื่อป้องกันมิให้นายทุนหรือนายจ้างเอาเปรียบลูกจ้างคนงานมากเกินไป ซึ่งก็นับว่าเป็นความปรารถนาดี

แต่วิธีนี้ใช้ได้เฉพาะกับงานที่ผู้หนึ่งจ้างอีกผู้หนึ่งเช่นตามโรงงานอุตสาหกรรมเท่านั้น ไม่อาจคลุมไปถึงงานที่ทำกันเอง อุตสาหกรรมในครอบครัว หรือชาวไร่ชาวนา ซึ่งเช่าที่ดินผู้อื่นเพาะปลูกเลี้ยงสัตว์ได้

เราได้ทราบมาแล้วว่าค่าแรงย่อมขึ้นอยู่กับผลผลิต ณ ขอบริมแห่งการผลิต ตามกฎธรรมชาติ ผลตอบแทนต่อทุนก็เป็นเช่นเดียวกัน

สำหรับค่าแรงขั้นต่ำที่กำหนดขึ้น ถ้าต่ำกว่าค่าแรงตามกฎธรรมชาติหรือเท่ากัน ก็ไม่มีประโยชน์อันใดที่จะตั้งเกณฑ์ขึ้นมาเพื่อคุ้มครองผู้ใช้แรงงานหากตลาดแรงงานเป็นไปโดยเสรี ถ้าสูงกว่ากฎธรรมชาติ ผลตอบแทนต่อนายทุนผู้ประกอบการจะลดลง สิ่งที่นายทุนสามารถทำได้เพื่อรักษาผลกำไรให้ได้มากที่สุด หรือเพื่อป้องกันการขาดทุน คือ

1. ลดจำนวนคนงานลงเพื่อลดต้นทุนการผลิต หรือพยายามใช้เครื่องทุ่นแรงให้มากขึ้นแทนกรรมกร หรือไม่ก็หมดกำลังใจที่จะขยายกิจการ แม้จะไม่ทำให้โรงงานถึงกับล้มหรือต้องปิดตัวเอง แต่การลงทุนตั้งโรงงานใหม่หรือขยายการผลิตจะไม่เพิ่มขึ้นเท่าที่ควร สิ่งเหล่านี้จะทำให้ปัญหาการว่างงานยิ่งหนักขึ้น และผลผลิตของชาติไม่สูงเท่าที่ควรเป็น

2. ขึ้นราคาสินค้า ดังที่ปรากฏในต่างประเทศ ซึ่งเรียกว่า Wage-Price Spiral คือ เมื่อค่าแรงสูงสินค้าก็ต้องขึ้นราคา พอสินค้าขึ้นราคาค่าครองชีพสูงขึ้น คนงานก็จะเรียกร้องค่าแรงให้สูงขึ้นไปอีก สลับกันดังนี้เรื่อยไป ผลร้ายก็คือเงินตราขาดเสถียรภาพ มีค่าลดต่ำลงเรื่อยๆ ซึ่งกระทบกระเทือนต่อการลงทุนการประกอบธุรกิจโดยทั่วไป และถ้าจะใช้วิธีควบคุมราคาสินค้า ผู้ประกอบการก็จะหมดกำลังใจที่จะปรับปรุงหรือขยายการผลิต ผลร้ายจะเป็นดังที่กล่าวในข้อ 1. อีกประการหนึ่ง คือ ถ้าการควบคุมราคาสินค้ากระทำได้ถูกต้องอยู่แล้ว เมื่อมีการขึ้นค่าแรง คณะกรรมการควบคุมราคาสินค้าก็จะจำเป็นต้องยอมให้สินค้าขึ้นราคาตามไปด้วย

(การควบคุมราคาสินค้าถ้าได้ผล จะทำให้กำลังใจที่จะผลิตลดลง สินค้านั้นๆ จะยิ่งหาได้ยากขึ้น แต่มักไม่ได้ผล คือ จะเกิดตลาดมืดขึ้น ซึ่งราคาสินค้าจะยิ่งแพงไปกันใหญ่)

การปล่อยให้สหพันธ์แรงงานมีอำนาจมากเกินไปแบบในอังกฤษราว พ.ศ. 2515-16 ทำให้ใช้การสไตรค์หรือนัดหยุดงานหรือทำงานให้ช้าลงเป็นเครื่องมือได้ง่ายในการต่อรองขอขึ้นค่าแรงหรือลดชั่วโมงการทำงาน หรือเพื่อให้มีสภาพการทำงานดีขึ้น หรือปรับปรุงสวัสดิการของคนงาน เหล่านี้นับว่าเป็นผลเสียต่อประเทศอังกฤษเป็นส่วนรวม เมื่อคนงานกลุ่มหนึ่งได้ค่าแรงเพิ่มขึ้น กลุ่มอื่นๆ ก็เรียกร้องขอเพิ่มค่าแรงบ้าง ประเดี๋ยวกลุ่มนี้สไตรค์ ประเดี๋ยวก็กลุ่มนั้น แล้วก็ไปกลุ่มโน้น เรื่อยๆ ไป แล้วก็วนมาถึงกลุ่มที่ได้รับค่าแรงเพิ่มขึ้นแต่แรกใหม่ การเรียกร้องค่าแรงเพิ่มและการสไตรค์จึงเกิดขึ้นไม่รู้จบ ราคาสินค้าต่างๆ ก็สูงขึ้นเรื่อยๆ พอสินค้าประเภทหนึ่งขึ้นราคา สินค้าประเภทอื่นๆ ก็ขึ้นราคาตาม

ทำให้ค่าเงินปอนด์ลดลงและมีผู้เชื่อถือน้อย ซ้ำการสไตรค์ยังทำให้การผลิตหยุดชะงัก เมื่อการผลิตชนิดหนึ่งหยุด การผลิตชนิดอื่นๆ ก็พลอยกระทบกระเทือน บางชนิดต้องถึงกับพลอยหยุดการผลิตไปด้วยก็มี เช่นพอกรรมกรถ่านหินสไตรค์ โรงงานถลุงเหล็กไม่มีถ่านหินป้อนก็ต้องหยุดงาน เหล็กอาจขาดตลาดหรือถึงมีก็ราคาแพงขึ้น กิจการอื่นที่ใช้เหล็กก็พลอยเดือดร้อนด้วย เช่น โรงงานต่อเรือ โรงงานสร้างเครื่องจักรกลต่างๆ แล้วก็ส่งผลมาถึงบุคคลทั่วไปในรูปของราคาสินค้าที่แพงขึ้นและการขาดแคลน การสไตรค์ของกรรมกรจึงก่อผลร้าย และเป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมการลงทุน เพราะในประเทศเช่นนี้จะไม่มีใครอยากมาลงทุน ซึ่งก็จะส่งผลร้ายถึงกรรมกรอีก คือ ทำให้การว่างงานรุนแรงขึ้น

ในขณะเดียวกันก็รู้สึกว่าทุกคนจะลืม
ไม่มีผู้ใดให้ความสนใจคิดที่จะจัดการกับค่าเช่าที่ดินหรือราคาที่ดินซึ่งสูงขึ้นๆ ทั้งๆ ที่ราคาที่ดินซึ่งสูงขึ้นหรือแม้แต่เพียงทรงราคาหรือค่าเช่าอยู่ได้นั้นเป็นผลจากชุมชนหรือการดำเนินบริการสาธารณะต่างๆ ซึ่งกระทำได้โดยเก็บภาษีจากประชาชนทั่วไป

ขอกล่าวเพิ่มเติมในที่นี้เสียด้วยเลยว่าการตั้งสหภาพ (Union) หรือสหพันธ์ (Federation) เพื่อรวมกลุ่มคนงานนั้น
คนงานจะต้องจ่ายเงินบำรุงสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในสำนักงานของสหพันธ์และกิจการที่เกี่ยวข้องและเพื่อเตรียมเงินไว้จ่ายให้แก่คนงานเองในขณะที่สไตรค์ ซึ่งในช่วงเวลานั้นนายทุนเจ้าของโรงงานไม่ได้จ่ายค่าแรงให้แก่คนงาน (แต่เมื่อการสไตรค์จบลงแล้ว มักจะต้องจ่ายชดเชยค่าแรงขณะสไตรค์ให้แก่คนงานด้วยถึงแม้จะไม่มีการทำงาน) อีกประการหนึ่งก็คือสหภาพหรือสหพันธ์เหล่านี้มักจะใช้วิธีบีบบังคับให้คนงานทุกคนเข้าเป็นสมาชิก กล่าวคือถ้านายทุนคนใดรับผู้ที่มิได้เป็นสมาชิกของสหพันธ์เข้าทำงาน สหพันธ์จะสไตรค์ นี่เป็นการสูญเสียเสรีภาพของทั้งคนงานและผู้ประกอบการ แต่สหพันธ์ก็มีเหตุผลอยู่บ้าง กล่าวคือเขาถือว่าคนงานที่มิได้เป็นสมาชิกเป็นผู้ชุบมือเปิบ คือ ได้ประโยชน์ไปเฉยๆ โดยไม่ต้องชำระค่าบำรุงหรือดิ้นรนต่อสู้ นั่นคือเมื่อสหพันธ์ต่อรองขอขึ้นค่าแรงได้ คนงานผู้มิได้เป็นสมาชิกของสหพันธ์ก็พลอยได้รับค่าแรงขึ้นด้วย

โปรดสังเกตด้วยว่าถ้าเราใช้ระบบภาษีมูลค่าที่ดิน
ที่ดินที่ว่างเปล่าหรือใช้ประโยชน์น้อยจะได้รับการทำประโยชน์มากขึ้น ซึ่งเป็นแบบ Intensive ไม่ใช่ Extensive ขอบริมแห่งการผลิตสามารถจะหดเข้ามาได้ ซึ่งจะมีผลให้ค่าแรงสูงขึ้นตามกฎธรรมชาติ ทั้งความต้องการแรงงานเพื่อใช้ประโยชน์จากที่ดินให้มากขึ้นจะทำให้นายทุนไม่สามารถกดค่าแรงให้ต่ำอยู่ต่อไปได้ ภาษีอื่นๆ ก็ไม่ต้องเสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม
นับเป็นวิธีการที่ดีกว่าการฝืนกฎโดยกำหนดค่าแรงขั้นต่ำหรือรวมตัวกันเป็นสหภาพหรือสหพันธ์เพื่อเรียกร้องเอาค่าแรงสูงขึ้น สหภาพแรงงานนั้นอาจมีได้แต่ควรทำหน้าที่ดูแลเฉพาะในเรื่องให้นายจ้างปฏิบัติตามเงื่อนไขต่างๆ เกี่ยวกับสภาพการทำงาน การป้องกันอันตรายในการปฏิบัติงาน การปลดคนงาน การจ่ายเงินชดเชยให้ถูกต้องครบถ้วน เป็นต้น แต่ไม่ควรเป็นผู้กำหนดค่าแรงเสียเอง

สำหรับการประกันหรือพยุงราคาพืชผล เช่น การพยุงราคาข้าวนั้น เราจะปฏิเสธไม่ได้ว่าเป็นความหวังดีของรัฐบาลต่อชาวไร่ชาวนา
และนับเป็นการอุดช่องโหว่ช่องหนึ่งซึ่งผมพูดไว้ในตอนต้นของหัวข้อนี้
(คือการกำหนดค่าแรงขั้นต่ำไม่ได้คลุมไปถึงชาวไร่ชาวนาด้วย)

แต่วิธีประกันหรือพยุงราคาพืชผลก็มีข้อเสียคือ

1. พืชผลอย่างเดียวกัน ปกติราคาควรจะผิดกันไปตามตำบลที่ แล้วแต่ความสะดวกในการขนส่ง (เพราะมีค่าเช่าที่ดินถูกแพงตามทำเลเป็นสิ่งชดเชยอยู่แล้ว)
แต่การประกันราคามักจะคิดให้เท่ากันหมดซึ่งผิดธรรมชาติ
แม้จะอีกแบบหนึ่งคือให้ชาวนานำผลิตผลส่งยังที่ซึ่งกำหนดให้
แต่นั่นก็เป็นการทำความลำบากให้แก่ชาวนาในเรื่องที่จะต้องจัดการขนส่งเอง
ซ้ำการเพิ่มการขนส่งขึ้นอีกทอดหนึ่งเช่นนี้ยังทำให้เกิดการสิ้นเปลืองมากกว่าที่จะขนส่งรวดเดียวถึงที่หมายปลายทาง

2. ผลผลิตอย่างเดียวกันอาจมีคุณภาพแตกต่างกันไป
ทำให้ไม่เหมาะต่อการตั้งราคารับซื้อเป็นราคาเดียว

3. เมื่อให้ทางราชการรับซื้อ โอกาสที่เจ้าพนักงานจะฉ้อราษฎร์บังหลวงก็เกิดขึ้น

4. รัฐบาลต้องสิ้นเปลืองงบประมาณ ทั้งในการเพิ่มเจ้าหน้าที่ จัดหาออฟฟิศ และก่อสร้างยุ้งฉางความสูญเสียเช่นนี้อาจจะมากกว่ากำไรที่พ่อค้าได้ไปด้วยซ้ำ

5. งบประมาณสำหรับรับซื้อพืชผลที่ประกันราคาก็ต้องเอามาจากภาษีอากร
และยังมีงบประมาณสำหรับการนี้ไม่มากพอ ทำให้ได้ผลเพียงเล็กน้อย แต่รัฐบาลก็มักจะอ้างเอามาเป็นผลงานเสมอ

6. ทำให้ชาวนาชาวไร่ไม่คิดดิ้นรนหันไปเพาะปลูกพืชอื่น
อุปทานของพืชผลอย่างอื่นอาจน้อยไป แต่อุปทานของพืชผลที่มีการประกันราคาจะมากเกินไป นับเป็นการสร้างปัญหาให้มีอยู่เรื่อยไปไม่รู้จักสิ้นสุด

7. สมมติว่าการประกันราคาพืชผลทำได้กว้างขวางทั่วถึงจริงจัง
ราคาพืชผลที่สูงขึ้นก็จะกลับไปทำให้ค่าเช่าไร่นาสูงขึ้นด้วยในระยะยาว

ที่น่าแปลกก็คือ สำหรับข้าว รัฐบาลกระทำการ 2 อย่างพร้อมๆ กันไป คือ ทั้งกดราคา (ด้วยพรีเมี่ยม) และพยุงราคา ซึ่งถ้าดูเผินๆ อาจเห็นว่าชาวนาขายข้าวได้ราคาดี และพ่อค้าส่งออกไม่ได้กำไรมาก แต่ในความผันผวนไม่แน่นอนต่างๆ นั้น มักปรากฏเสมอว่าผู้เสียเปรียบก็คือคนยากจนไร้อำนาจต่อรอง เช่น ถึงจะมีการประกันราคาข้าว
แต่ชาวนาที่ยากจนก็ต้องขายข้าวให้เจ้าหนี้ในราคาต่ำเพราะตอนไปกู้ถูกเขาบังคับไว้ให้ใช้หนี้ด้วยข้าว
หรือมิฉะนั้นการประกันราคาข้าวก็กระทำหลังจากที่ข้าวเปลือกตกไปอยู่ในมือของพ่อค้าแล้ว อีกตัวอย่างหนึ่งคือ ตอนพ่อค้าซื้อข้าวจากชาวนา พรีเมี่ยมสูง ชาวนาก็ขายข้าวได้ราคาต่ำ ครั้นถึงเวลาพรีเมี่ยมลดพ่อค้าจึงส่งข้าวออกทำให้เสียค่าพรีเมี่ยมน้อยลง ดังนี้เป็นต้น

(โปรดดูบทที่ 5 ข้อ 3 “ผลของการเก็บภาษีชนิดต่างๆ” ตอนท้ายประกอบ)

8. การประกันการว่างงาน

วิธีนี้ก็คือ เมื่อผู้หนึ่งผู้ใดต้องตกงาน ยังหางานทำไม่ได้ รัฐบาลจะจ่ายค่าเลี้ยงดูให้จนกว่าจะหางานได้ (หรือจ่ายให้เพียงชั่วระยะเวลาหนึ่งตามที่กำหนดไว้) ซึ่งก็นับว่าเป็นการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่โชคร้าย และเป็นสิ่งที่ควรกระทำ

แต่ทำอย่างไรโครงการนี้จึงจะมีประสิทธิภาพและกว้างขวางช่วยได้ทั้งลูกจ้างคนงานในวงการอุตสาหกรรมและผู้ประกอบอาชีพอิสระซึ่งเคราะห์ร้ายไม่ค่อยมีลูกค้ามาอุดหนุนหรือว่าจ้าง
รวมทั้งชาวไร่ชาวนาที่เดือดร้อน เช่น ขาดฝน ดินเปรี้ยว หรือแมลงลงกัดกินพืชผล ?

เราต้องไม่ลืมด้วยว่าคนส่วนรวมจะต้องเสียภาษีเพิ่มขึ้น หรืออาจต้องซื้อสินค้าราคาแพงขึ้น (เพราะนายทุนต้องถูกเรียกเงินมาเข้ากองทุนสำรองเพื่อใช้จ่ายในการประกันการว่างงานนี้) ความเดือดร้อนที่มีอยู่แล้วกับคนส่วนรวมจะเพิ่มขึ้น แต่ถ้าใช้วิธีเก็บภาษีมูลค่าที่ดินมาใช้เพื่อการนี้ผมก็จะสนับสนุนอย่างเต็มที่ (ถึงแม้ผมจะเชื่อว่าในระบบภาษีมูลค่าที่ดินจะมีคนว่างงานน้อยมากก็ตาม)

อีกข้อหนึ่งที่ควรระวังก็คือ การประกันการว่างงานจะทำให้คนเลือกงาน เกี่ยงรายได้ และอาจถึงกับขี้เกียจไม่ยอมทำงานโดยเกาะกินค่าเลี้ยงดูจากรัฐบาลแทน บางคนมีงานทำแล้วก็ปกปิดการมีงานทำไว้เพื่อให้ได้รับค่าเลี้ยงดูจากรัฐบาลอีกทางหนึ่ง ตัวอย่างในสหรัฐอเมริกา คือ สำนักงานจ่ายเงินชดใช้การว่างงานของมลรัฐนิวยอร์กต้องไปเปิดสาขาในมลรัฐฟลอริดาเพื่อความสะดวกในการติดต่อกับ “ผู้ว่างงาน” ซึ่งย้ายไปอยู่ที่รัฐนั้นในฤดูหนาว [4] (บุคคลเหล่านี้ คือผู้มีอาชีพเกี่ยวกับเรือเล็ก ซึ่งในฤดูหนาวจะสามารถลงไปหางานทำทางภาคใต้ คือฟลอริดาซึ่งยังอบอุ่นอยู่ได้) ส่วนในออสเตรเลีย สำนักงานแถลงข่าวออสเตรเลียในกรุงเทพฯ เสนอข่าวจากวิทยุออสเตรเลียปีที่ 8 ฉบับที่ 205 จันทร์ 27 ต.ค. 18 ว่ารัฐบาลสำรวจพบว่าคนออสเตรเลียที่รับเงินชดเชยการว่างงานจำนวน 1/4 ได้รับเงินไปทั้งๆ ที่ไม่มีสิทธิ รัฐมนตรีความมั่นคงทางสังคมกล่าวว่าเห็นได้ชัดว่ามีคนจำนวนมากแสวงประโยชน์โดยมิชอบจากการประกันการว่างงาน

9. การให้สินเชื่อการเกษตร

การจัดหาเงินให้เกษตรกรกู้ยืมไปลงทุนนับเป็นการสงเคราะห์อย่างหนึ่งแก่ผู้ตกทุกข์ได้ยาก และถึงแม้จะต้องใช้เงินส่วนหนึ่งของภาษีอากรที่เก็บจากประชาชนเอาไปดำเนินการ ก็ยังควรแก่การสนับสนุน อีกประการหนึ่ง ถึงแม้วิธีนี้จะช่วยได้เฉพาะเกษตรกร แต่แรงงานในชนบทกับแรงงานในเมืองก็ถ่ายเทเปลี่ยนแปลงกันได้ ดังนั้นก็จะช่วยบรรเทาปัญหาแรงงานในเมืองลงไปด้วย

อย่างไรก็ดี วิธีการนี้ทำได้ไม่กว้างขวางเพราะเงินทุนย่อมมีจำกัด และมีปัญหาในเรื่องการหาสิ่งค้ำประกันหนี้สิน จึงควรถือเป็นเพียงวิธีการหนึ่งในหลายๆ วิธีที่พึงกระทำประกอบกันไป ซึ่งก็ยังแก้ปัญหาความยากจนไม่ได้ทั้งหมด เพราะค่าแรงย่อมขึ้นอยู่กับขอบริมแห่งการผลิตตามกฎว่าด้วยค่าแรงซึ่งมีแนวโน้มต่ำลงไปเรื่อยๆ ตรงกันข้ามกับค่าเช่าที่ดิน เพราะฉะนั้นวิธีการอันเป็นรากฐานที่จะแก้ความยากจนก็ควรจะเป็นการเก็บภาษีมูลค่าที่ดินนำมาบำรุงส่วนรวมอยู่นั่นเอง ซึ่งนอกจากจะแก้ปัญหาการเก็งกำไรในที่ดินแล้ว ยังจะช่วยให้ภาษีประเภทอื่นลดลงได้ด้วยปัจจุบันชาวนานั้นถึงแม้จะอยู่ห่างไกลความเจริญก็ต้องเสียภาษีประเภทไม่รู้ตัว เช่น ภาษีโภคภัณฑ์ ภาษีการค้า ภาษีสินค้าเข้า ภาษีสรรพสามิต ซึ่งถือกันว่าเป็นภาษีถอยหลัง (Regressive Tax) ดังที่ได้อธิบายมาแล้ว

10. การสหกรณ์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 ให้ความหมายของ “สหกรณ์” ว่า งานร่วมมือกัน, วิธีจัดการอย่างหนึ่งที่บุคคลพอใจร่วมมือกันเพื่อบำรุงความเจริญในทางเศรษฐกิจโดยแบ่งกำไรเสมอกัน

(ถ้ารังเกียจคำว่า “กำไร” จะใช้คำว่า “ผลได้” หรือ “ผลตอบแทน” แทนก็ดูจะเหมาะสมดีกับหนังสือเล่มนี้ ซึ่งมิได้แบ่งผลตอบแทนต่อการใช้ปัจจัยการผลิตต่างๆ ออกมาเป็น “กำไร” ด้วย)

การสหกรณ์ถือได้ว่าเป็นวิธีการกึ่งบังคับ กล่าวคือ ในขั้นแรกการเข้าเป็นสมาชิกเป็นไปตามความสมัครใจอย่างเต็มที่ แต่เมื่อเป็นสมาชิกแล้วจะต้องกระทำตามเสียงข้างมาก ซึ่งไม่จำเป็นว่าจะถูกต้องหรือดีงามเสมอไป อย่างไรก็ตาม หากผู้ใดไม่พอใจที่จะเป็นสมาชิกต่อไปก็อาจจะลาออกจากสหกรณ์นั้นๆ ได้

สหกรณ์มีมากมายหลายรูปหลายแบบ ชนิดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ดินโดยตรงก็มี (แต่มักเป็นที่ดินเกษตร) ชนิดที่ไม่เกี่ยวกับที่ดินเลยก็มี และชนิดที่รวมทั้ง 2 ประการก็มี

คิบบุตซ์ (Kibbutz) ต่างๆ ของอิสราเอลถือได้ว่าเป็นนิคมการเกษตรมีหลักการคล้ายคลึงกับนารวมในประเทศคอมมิวนิสต์ ข้อแตกต่างสำคัญอยู่ที่ว่าในคิบบุตซ์นั้นอยู่ด้วยความสมัครใจ จะลาออกจากสมาชิกภาพของคิบบุตซ์เมื่อไรก็ได้ แบบเดียวกับสมาชิกสหกรณ์เหมือนกัน

การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยความจริงก็ถือได้ว่าเป็นสหกรณ์แบบหนึ่ง ถึงแม้จะมีข้อปลีกย่อยแตกต่างไปจากสหกรณ์ธรรมดาอยู่บ้าง

ถึงแม้การสหกรณ์จะเป็นวิธีกึ่งบังคับ ซึ่งทำให้เสียสิทธิเสรีภาพของสมาชิกไปบ้าง แต่โดยเหตุที่การเข้าเป็นสมาชิกหรือลาออกจากสมาชิกภาพเป็นไปโดยความสมัครใจและการยอมเสียสิทธิเสรีภาพไปบ้างก็เพื่อ ----------

[4] John P. Wernette, Government and Business (New York: The Macmillan Company, 1964), p.173.

ประโยชน์ตามความคิดของคนส่วนใหญ่ตามวิถีทางประชาธิปไตยโดยทั่วไป จึงเป็นสิ่งที่ควรสนับสนุนเพราะจะทำให้ราษฎรรักษาผลประโยชน์ของตนได้ดีขึ้น ไม่ต้องถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าที่ใช้เล่ห์เหลี่ยมกดราคารับซื้อ โก่งราคาขาย และหาทางรวมหัวหรือแสวงหาอภิสิทธิ์อำนาจผูกขาด นอกจากนั้นวิธีการสหกรณ์ยังจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตให้สูงขึ้นด้วย

อย่างไรก็ดี หากเรามิได้แก้ไขปัญหาที่ดินอันเป็นปัญหาพื้นฐานเสียก่อนแล้ว การเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตหรือการที่สมาชิกสหกรณ์มีรายได้ดีขึ้นก็จะเป็นสาเหตุชักนำให้ค่าที่ดินสูงขึ้นในที่สุด เช่นเดียวกับความก้าวหน้าในการผลิตอื่นๆ ตามที่กล่าวไว้ในบทที่ 4 ข้อ 1 “ผลจากกฎธรรมชาติว่าด้วยวิภาคกรรม” ซึ่งถ้าสมาชิกหรือสหกรณ์ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง ความทุกข์ยากก็จะยังคงมีอยู่ต่อไป แต่ถ้าสหกรณ์หนึ่งมีที่ดินมากเกินส่วนไปจากอีกสหกรณ์หนึ่งหรือจากบุคคลทั่วไป ก็เรียกว่าสหกรณ์นั้นเอาเปรียบอีกสหกรณ์หนึ่งหรือบุคคลทั่วไป ซึ่งย่อมเป็นการไม่สมควร

การสหกรณ์นั้นดีแน่ เช่นเดียวกับการพัฒนาประเทศในด้านอื่นๆ (ถ้าไม่มีคอร์รัปชั่นหรือการแสวงประโยชน์โดยมิชอบรวมทั้งการจ่ายโบนัสมากๆ แก่กรรมการหรือผู้จัดการ) แต่จะให้ประโยชน์ตกถึงมือสมาชิกหรือประชาชนจริงๆ นั้นจะต้องใช้ระบบภาษีมูลค่าที่ดินควบคู่ไปด้วย ทั้งจะต้องไม่เป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของสมาชิกที่จะทำธุรกิจหรือค้าขายแลกเปลี่ยนกับผู้อยู่นอกสหกรณ์แต่ละแห่งนั้นด้วย นั่นคือให้มีการแข่งขันโดยเสรีหรือมีความร่วมมือ (คือสหการ) ในวงที่กว้างขวางออกไปอีกประการหนึ่ง